

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувачка ступеня доктора філософії **Шен Ї**, 1999 року народження, громадянка Китайської Народної Республіки, освіта вища – у 2022 році закінчила магістратуру Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського. Виконала акредитовану освітньо-наукову програму підготовки доктора філософії «Музичне мистецтво» у Харківському національному університеті мистецтв імені І.П. Котляревського.

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського Міністерства культури України № 122 від 29 червня 2026 року, у складі:

Голова разової спеціалізованої вченої ради:

Гребенюк Наталія Євгенівна – докторка мистецтвознавства, професорка, професорка кафедри сольного співу та оперної підготовки Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського;

Рецензенти:

ХУТОРСЬКА Анна Йосифівна, кандидат мистецтвознавства, доцент, в.о. завідувача кафедри сценічної мови Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського,

ЩЕЛКАНОВА Світлана Олександрівна, доктор філософії, старший викладач кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського;

Опоненти:

ЖИШКОВИЧ Мирослава Андріївна, кандидат мистецтвознавства, професор, професор кафедри академічного співу Львівської національної музичної академії імені М.В. Лисенка;

ГІГОЛАЄВА-ЮРЧЕНКО Вікторія Олександрівна, кандидатка мистецтвознавства, доцентка, доцентка кафедри хорового диригування та академічного співу Харківської державної академії культури

на засіданні 21 серпня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво **Шен Ї** на підставі публічного захисту дисертації на тему «**Камерно-вокальна творчість європейських композиторів XIX ст.: жанрова типологія та виконавська інтерпретація**» за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Дисертацію виконано в Харківському національному університеті мистецтв імені І.П. Котляревського Міністерства культури України.

Науковий керівник: **Ніколаєвська Юлія Вікторівна**, докторка мистецтвознавства, професорка, проректор з науково-педагогічної, творчої роботи та інноваційного розвитку Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису державною мовою, робота містить науково обґрунтовані результати проведених здобувачем досліджень.

Наукова праця, присвячена розробці типології камерно-вокальної творчості європейських композиторів XIX ст. у жанрово-стильовому та гендерно-виконавському аспектах, є завершеною, самостійною та оригінальною за змістом. Актуальність теми зумовлена постійним інтересом з боку виконавців до камерно-вокального репертуару європейських композиторів; необхідністю розширення репертуару сучасного виконавця за рахунок включення камерно-вокальних жанрів арієти, канцони та ін. авторства італійських композиторів та актуалізацією камерно-вокальної творчості жінок-композиторок XIX ст. в сучасній виконавській практиці.

Дисертація Шен І висвітлює значущі для сучасного мистецтвознавства проблеми, зокрема, щодо обґрунтування камерності у вокальному мистецтві, типології камерно-вокальних жанрів в творчості європейських композиторів XIX ст. (В. Белліні, Дж. Росіні, Г. Доніцетті, С. Меркаданте, М. Малібран, І. Кольбран, С. Шамінад, П. Віардо, Ф. Мендельсон-Гензель, К. Вік-Шуман, Ж. Ланг, Л. Райхардт), специфіки камерного виконавства, моделей камерності у вокальній творчості жінок-композиторок, містить наукову новизну та практичну цінність отриманих результатів. Вимоги щодо оформлення дисертації виконано.

Здобувачка має 3 статті за матеріалами дисертації в спеціалізованих наукових виданнях категорії «Б», затверджених МОН України.

1.Шен І (2025). Естетика камерності у творчості жінок-композиторок XIX століття (на прикладі вокальних жанрів). Аспекти історичного музикознавства, вип. XL (40). 136–153. DOI: <https://doi.org/10.34064/khnum2-40.07>

2.Шен І (2026). Композиторська і виконавська поетика камерно-вокальних жанрів у творчості В. Белліні. Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. Вип.78. Харків: ХНУМ. 154–167. DOI: <https://doi.org/10.34064/khnum1-78.08>

3.Шен І (2026). Стильові засади камерно-вокальної лірики XIX ст. Культура України. Вип. 93. Харків: ХДАК. 142–150. DOI: <https://doi.org/10.31516/2410-5325.093.15><https://www.sciencepubco.com/index.php/IJBAS/article/view/34226/18410>

У дискусії взяли участь, поставили питання та висловили зауваження:

Гребенюк Наталія Євгенівна – докторка мистецтвознавства, професорка, професорка кафедри сольного співу та оперної підготовки Харківського

національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського із питаннями, зокрема «Наскільки правомірно говорити про існування "жіночого стилю" у камерно-вокальній музиці? І наскільки відомими є творчість жінок-композиторок у Китаї? Чи змінилися критерії оцінки творчості цих композиторок сьогодні?»

На питання здобувачка надала повну відповідь. Зокрема, відмітила, що через обмеження соціальних ролей, жінки-композиторки часто зосереджували свої творчі зусилля на камерній музиці; їхні твори схильні надавати перевагу інтимності, психологічній інтроспекції та нюансам, створюючи естетику, відмінну від «чоловічого нарративу». Вона позначила, що творчість, наприклад, Марії Малібран сприяла зміні традиційних уявлень про співвідношення композиторського задуму та виконавської свободи. Щодо визнання в Китаї навела приклад, що творчість К. Шуман та Ф. Мендельсон більш відома на відміну від творчості С. Шамінад та П.Віардо. Щодо зміни критеріїв оцінки позначила, що зростання історичного виконавства забезпечило засоби для переосмислення їхніх творів, що дозволило справедливо оцінити їхнє місце в історії мистецтва. Думка задовольнила голову ради.

ХУТОРСЬКА Анна Йосифівна, кандидат мистецтвознавства, доцент, в.о. завідувача кафедри сценічної мови Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського, із запитанням «Як, на Вашу думку, сучасна практика історично поінформованого виконавства впливає на інтерпретацію камерно-вокальних творів італійських майстрів *bel canto*?»

На питання здобувачка надала повні відповіді, які задовільнили рецензента. Зокрема, позначила, що історично-інформоване виконавство спонукало до зміни інтерпретації (повернуло камерній музиці *bel canto* її первісну виконавську мобільність, текст перестав сприйматися як недоторканий). Навела приклад творчості Ч. Бартолі, яка у виконанні *bel canto* спирається на історичні джерела вокальної техніки XIX століття і підкреслює зв'язок *bel canto* з бароковою та класичною традицією; Хуана Флореса, який демонструє відхід від «романтичного» тенорового звуку на користь естетики *bel canto*; диригента Джанлука Капуано, який працює з Бартолі та іншими виконавцями над реконструкцією історичної звукової моделі Россіні та диригента Якоба Лемана та Teatro Nuovo, де твори Россіні, Доніцетті й Белліні системно представлені саме крізь призму історично інформованої практики *bel canto*.

ЩЕЛКАНОВА Світлана Олександрівна, доктор філософії, старший викладач кафедри інтерпретології та аналізу музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського, із запитаннями «Чи впливала структурно-виконавська парадигма жіночого Lied на композиторське мислення чоловіків-композиторів XIX ст. (приміром, камерно-вокальну традицію Ф. Шуберта, Р. Шумана, Ф. Мендельсона, Й. Брамса, Г. Вольфа тощо), і якщо так – в яких параметрах ця взаємодія виявлялася найвиразніше?»

На питання здобувачка надала повні відповіді, які задовільнили рецензента. Вона навела приклад подружжя К.Вік-Р.Шуман та їхньої співтворчості, вказала, що концертна діяльність Клари Шуман сприяла утвердженню нової моделі камерного виконавства, заснованої на високій ансамблевій культурі, уважному ставленні до авторського тексту та інтелектуальному осмисленні музичного твору. Її інтерпретації творів Шумана, Брамса, Шуберта, Мендельсона стали еталоном романтичного камерного музикування і вплинули на розвиток європейської концертної практики. Другим прикладом стала Ізабелла Кольбран, дружина Россіні, голос і манера якої впливали на опери композитора, але її камерні твори абсолютно оригінальні і не мають впливу чоловіка.

Така позиція цілком задовольнила рецензента.

ЖИШКОВИЧ Мирослава Андріївна, кандидат мистецтвознавства, професор, професор кафедри академічного співу Львівської національної музичної академії імені М.В. Лисенка:

1. У тексті першого розділу, де розглядається еволюція жанру арії та арієтти, Ви описуєте барокові типи арій (*aria-buffa*, *aria da capo*, *aria parlante* тощо). Скажіть, будь ласка, як саме специфіка барокової арії, до прикладу *aria di bravura* чи *aria cantabile* трансформувалася в індивідуальних стилях італійських романтиків у їхніх камерних (позаоперних) опусах?.

2. Також цікаво знати, чи були камерно-вокальні твори італ. композиторів зазначеного періоду написані виключно для голосу із фортепіанним супроводом, чи, можливо, є взірці для вокалу із супроводом камерного ансамблю чи камерного оркестру?

На усі питання здобувачка надала повну відповідь, вказавши щодо першого показові два приклади. Так, у Россіні барокова *aria bravura* трансформується у віртуозну камерну арієту (наприклад, «Венеціанська регата» або «Гріхи старості» містять основні ознаки *bravura* – колоратурна рухливість; швидкі пасажі; орнаментика – але функція віртуозності змінена. У бароко *bravura* була частиною афекту, у Россіні – характеру). У Белліні барокова *aria cantabile* переосмислюється через принцип безперервної кантилени. Наприклад, канцони мають всі ознаки арії, проте модель *aria cantabile* переосмислена як автономна культура кантилени.

На друге питання була дана відповідь, що не всі камерні вокальні твори італійських композиторів 19-го століття написані з фортепіано. Хоча у багатьох збірках позначено саме фортепіанний акомпанемент, є також супровід гітари, арфи, інколи долучено один-два солюючих інструмента (флейта, віолончель), набагато рідше – спів з ансамблем чи навіть оркестром. Також було позначено, що в сучасних концертах можна зустріти перекладення для голосу і невеликого камерного ансамблю (наприклад, Ноктюрни Россіні).

Відповідь задовольнила опонента.

Гіголаєва-Юрченко Вікторія Олександрівна, кандидат мистецтвознавства, доцент, доцент кафедри хорового диригування та академічного співу Харківської державної академії культури запитала: «У роботі камерність розглядається як самостійна художня парадигма композиторської та виконавської творчості. Як, на Ваш погляд, трансформувалося поняття камерності у вокальному виконавстві ХХІ століття порівняно з його розумінням у музичній культурі ХІХ століття?»

Здобувачка надала відповідь, зазначивши, що порівняно з ХІХ століттям, концепція камерності зазнала змін. Якщо камерна музика ХІХ століття була тісно пов'язана з приватними просторами, такими як салони, камерна музика ХХІ століття вийшла за ці межі і набула автономії. Висновок, що концепція вокальної камерної музики еволюціонувала від соціокультурного феномену ХІХ століття до філософії виконавства у ХХІ задовольнив опонента.

Результати відкритого голосування:

«За» проголосували – 5 членів ради,

«Проти» – немає.

«Утрималися» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Шен І** ступінь доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 025 Музичне мистецтво.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Наталія ГРЕБЕНЮК

